

מראי מקומות מפעל עמוד וחזרה

מראי מקומות - פסחים נג.

שכל הארצות חשובות כאחת. ואם כן כיצד אמרו שיעור אחד, הלא כל מקום תלוי במקום שהוא שם. ותירץ, שכוונת המשנה לומר שהזמן המאוחר ביותר בענבים הוא עד הפסח. והרמב"ם (שמיטה פ"ז הי"א) סתם כשיעורים אלו, וכתב המהר"י קורקוס שדעת הרמב"ם שעד זמנים אלו ודאי יכול לאכול בכל מקום, אלא שאם רוצה לאכול לאחר זמן זה, צריך לברר בארצו אם כבר הגיע זמן הביעור.

ו. סימן לנחלים קנים נפקא מינה לנחל איתן בחכם צבי (סי' ל"ב) הקשה השואל מסוגיא זו על שיטת הרמב"ם שנחל איתן הוא נחל שוטף, שאם כן מדוע צריך סימן כלל, הלא הוא נחל שיש בו מים, ורצה להוכיח כשיטת רש"י, שנחל איתן היינו מקום קשה.

והשיב לו החכם צבי שאין מכאן ראייה שלא כהרמב"ם, אלא אדרבה יש להוכיח מכאן כדברי הרמב"ם, שהרי בתענית (כ.) אמרו שקנים גדלים אצל מים, וא"כ משמע שנחל איתן הוא מקום של מים. ומה שהקשה שאם הוא נחל שוטף אין צריך עוד סימנים, תירץ החכם צבי, שיש כמה מיני נהרות ואגמות מים, וכדי לידע שהוא נחל ולא נהר או אגם צריך את הסימן של הקנים.

ז. מקום שלא נהגו למכור אין מוכרין פירש רש"י, שהחמירו על עצמם מחשש שמא יבואו למכור בהמה גסה. ובש"ך (יו"ד סי' קנ"א סק"ט) הביא דברי הגמ' בע"ז (ד) שמבואר שהחשש הוא במקום שחשודים על הרביעה, ואין לומר שהטעם הוא גזרה אטו בהמה גסה, לפי שמכירת בהמה גסה גופא גזירה הוא, והרי זה גזירה לגזירה, והניח דברי רש"י בצ"ע.

ובגליון מהרש"א שם כתב שאין זה גזירה לגזירה, אלא מנהג מחמת גזירה, ובזה לא שייך ענין גזירה לגזירה. ומה שלא פירש רש"י משום חשש רביעה, ביאר רעק"א כאן שהוא משום שגוי חס על בהמתו ואינו רובעה, וא"כ אין לחוש לזה, ואם היו חוששים לזה, היה צריך לאסור גם לקנות בהמה דקה לקרבן מהגויים שבמקום זה, ומכך שלא מצינו שחוששים לזה, על כרחך שאין זה טעם האיסור.

ח. ובכל מקום אין מוכרין להם בהמה גסה פירש רש"י, שגזרו משום שאלה ושכירות ונסיוני, שבשבת מחוייב בשביתת בהמתו. והתוס' בע"ז (טו. ד"ה אימור) כתבו, שמה שבזמנינו נוהגין בזה היתר, היינו משום שאין הרבה יהודים במקום אחד, ואם יהיה צריך למכור בהמתו, יהא לו הפסד אם לא יוכל למכרו לגוי, ולכך התירו למכרו.

ט. רבי יהודה מתיר בשבורה פירש רש"י, משום דלא משהי ליה ושחטו לה, הלכך לא

א. שאר כל האילנות משויצאו

כתב החזון איש (שביעית סי' ז' סק"ט), שמדברי רש"י משמע, ש'משויצאו האילנות' של בית הלל אינו כמו 'משויצאו האילנות' שאמרו בית שמאי, שבדברי בית שמאי פירש רש"י 'משויצאו תחלת העלין בימי ניסן', ובשאר אילנות שסוברים בית הלל משויצאו פירש שהוא דומה לסמדר. והקשה מנין לרש"י לחלק ביניהם, והניח בקושיא. אכן לפירוש רש"י בברכות (ה) לא קשה, שבדעת בית שמאי פירש ש'משויצאו' היינו משויצאו הפרי, והרי זה דומה ל'משויצאו' של בית הלל.

ב. ושאר כל האילנות משויצאו

בדרך אמונה (שמיטה פ"ה הי"ח באוה"ל ד"ה החרובין) הביא את דברי התוס' והרשב"א והרא"ש, שלמדו מכאן לענין ברכה, שבשיעורים אלו מברכים ברכת בורא פרי העץ. והביא שבביאור הגר"א (או"ח סי' ר"ב) הקשה, שהרי שיעור זה שייך רק לענין קציצת האילן, אבל לגבי אכילה גם לגבי שביעית אין אוכלים עד שיגדלו הפירות יותר משיעורים אלו, וכיצד למדו משיעורים אלו לענין ברכת בורא פרי העץ, וכתב שאין מברכין בורא פרי העץ עד שייגעו לעונת המעשרות.

והדרך אמונה כתב ליישב קושיית הגר"א, שהראשונים הללו סבורים שכיון שאסור לקצוץ, מוכח שיש על פירות אלו דין פירות שביעית, וכיון שיש להם דין פירות שביעית, על כרחך שיש להם שם 'פירות', ועל כן ברכתם בורא פרי העץ.

ג. אם יש מאוחרות מהן אוכלין עליהן

הקשה החזון איש (שביעית סי' ט"ו סק"ו), שבהמשך הגמרא מבואר שדין זה נאמר בכלום, ואם כן מדוע הוזכרו דליות של אוכל, הלא כל שכלו סביביו אסור לאכול עד שיוודע לו שלא כלו במקום אחר, שהרי זה ספק דאורייתא, וכשיוודע שלא כלו במקום מן המקומות, מותר לאכול עד שיכלה. ותירץ בב' דרכים: א. שאמר להם עצה טובה, שילכו לראות בדליות אוכל שהן מאוחרות. ב. שיראו אימתי כלו ברוב השנים, ויכולים לסמוך על זה גם בשביעית.

ד. רבי אליעזר אומר עד שיכלה האחרון של גוש חלב

החזון איש (שביעית סי' ט"ו סק"ו) תמה, וכי נחלקו במציאות באיזה מהן כלו אחרונה. וציידד שכוונת רבי אליעזר היא שאם אין לו דרך ללכת לתקוע, יש לו ללכת לגוש חלב, לפי שבתקוע היה זמן הביעור מאוחר יותר מגוש חלב, אבל אם אינו יכול להגיע לתקוע ולסמוך עליה, יוכל לסמוך על הזמן של גוש חלב.

ה. אוכלין בענבים עד הפסח וכו'

הקשה הר"ש (שביעית פ"ט מ"ג), שהרי שנינו ג' ארצות יש בא"י, ובכל מקום אוכל עד שכלה בארץ שלו, חוץ מזיתים ותמרים,